

Verschilligheid en verleiding als noodzakelijke elementen in de seksuele omgang: Een sociaal-psychologische visie

Alfons Vansteenwegen

M&F Impuls, Pellenberg

Samenvatting

Seksualiteit in een relatie is maar mogelijk als het verschil tussen de partners is gesteld. De seksuele omgang is gewoonlijk het resultaat van een verleiding waarin er iets gebeurt met dat verschil tussen beide partners. Seks heeft essentieel te maken met verleiden en verleid worden.

In deze reflectie gaan we uit van de seksualiteit als een interactief gebeuren. Seks speelt zich veelal af tussen partners. Het is ook een intermenselijk fenomeen. We houden ons hier bij twee volwassen instemmende seksuele partners die elkaar niet beschadigen. Vele seksuologen die onderzoek doen over de seksualiteit in een relatie, gaan er gemakkelijk van uit dat beide partners hetzelfde willen. Mijn stelling is dat dit een uitzonderlijke situatie is waardoor een noodzakelijk sociaal-psychologisch aspect van seks niet gezien wordt.

Uitgaan van partners die seksueel hetzelfde willen is de uitzondering voor regel nemen!

In het wetenschappelijk denken over seksualiteit gaat men dikwijls uit van seksualiteit tussen partners die in hun seksueel verlangen vanzelf elkaar tegemoet komen. Ze vallen dan 'vanzelf' samen. Dit 'vanzelf samenvallen' komt voor, maar het is eerder uitzonderlijk.

Men vindt het vooral bij partners die passioneel op elkaar verliefd zijn. Wanneer twee mensen verliefd worden op elkaar, verlangen ze heel erg om bij elkaar te zijn. Verliefdheid is een drijfkracht. Ze schept illu-

sies. Men heeft de indruk dat de partner perfect bij zich past. Er treedt een 'gevoelsfusie' op. Men heeft het gevoel een eenheid te vormen. Die eenheid is 'evident' en ze is er 'vanzelf'. Het gevoel, het beeld dat uit dit alles volgt is dat van een 'seksuele eenwording'. Passionele seks suggereert inderdaad een eenwording van twee mensen. Maar, zoals we verder zullen aantonen, die eenwording wordt nooit helemaal gerealiseerd. Toch wordt in de wetenschappelijke reflectie over seksualiteit dikwijls van een dergelijke gemakkelijke overeenkomst uitgegaan.

Vershil en onderscheid in seks zijn realiteit

Slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden vallen de wensen van beide partners samen en zou men kunnen spreken van seksuele eenwording. Een werkelijke seksuele relatie is niet vanzelfsprekend en ze is heel zeker niet-evident.

Want seks is ook een ervaring van onderscheid, van verschil. In de meest nabije momenten komt de alteriteit, het anders zijn van de ander, het meest duidelijk naar voor, de onderscheidenheid. Zoals Levinas (1967) over de streling zegt: "In de streling is de nabijheid steeds ook afwezigheid". Twee mensen willen nooit precies hetzelfde, in dezelfde mate, dezelfde frequentie, dezelfde intensiteit, dezelfde variaties, enz. Steeds is er een die meer of anders seks wil dan de ander! Seks is een beoefening van het anders zijn en van de verschilligheid. In seks komt de beperktheid van de partners pijnlijk akelig bloot.

Prof. em. dr. A. Vansteenwegen, psycholoog, seksuoloog en relatie-therapeut. M&F Impuls, Correspondentieadres: Slijkstraat 5, B-3212 Pellenberg, België.

Dit is een bewerking van de uitgesproken lezing bij de aanvaarding van de Van EmdeBoas-VanUsselprijs 2007.

Ontvangen: 12 mei 2007; Geaccepteerd: 3 juli 2007.

Nemen we twee voorbeelden uit verhalen van patiënten

Het verhaal van Jan en Mien

Jan en Mien gaan na een zware werkdag samen naar bed met de bedoeling te vrijen. In het naar boven gaan neemt Mien in de keuken nog een appel mee. Nadat ze beiden omgekleed zijn, zit Mien op de rand van het bed een sappig appeltje te kraken. Jan ligt overvol verlangen naast haar. En het blijft maar duren. Hij begint zich te ergeren. Die appel, dat blijft maar duren. Wanneer de appel uiteindelijk op is, wil Mien aan seks beginnen. Jan kookt over. Er volgt een korte ruzie en het vrijen wordt voor onbepaalde duur uitgesteld...

Het verhaal van Koen en Lea

Koen komt 's avonds thuis van het werk. Lea heeft zich sexy gekleed. Ze heeft dat duidelijk tegen haar zin gedaan, om hem een plezier te doen. Ze zit daar en ze huilt. Reeds weken vraagt hij er om dat ze hem eens zou verrassen bij het thuiskomen. Zij heeft al ettelijke jaren een grondige afkeer van seks. Ze zijn nu meer dan twintig jaar getrouwd en ze hebben twee jongvolwassen dochters. Door de jaren heen bleek dat Koen een grote behoefte heeft aan seks. Hij wil ook eens wat variatie. Door het aantrekken van sexy lingerie maakt ze hem zeer enthousiast.

Koen is een corpulente struise veertiger, ingenieur bij de bouwmaatschappij. Hij is een overemotioneel type die letterlijk kan zitten wenen van verlangen om één gebaar van liefde van Lea. Lea is een strenge schoonheid, rijzig van gestalte en met een door het leven gehard gelaat, vol begrip en levenservaring door haar werk als maatschappelijk werkster.

Koen wacht al jaren op een gebaar van liefde van haar kant. Op enige appreciatie. Lea is alle seksueel plezier geleidelijk aan kwijt geraakt, precies omdat hij daar zo op aandringt. Ze vindt hem abnormaal. Hij heeft wat ondeugende pleziertjes. Hij wil al eens vrijen in de dag. Hij koopt wel eens pikante lingerie. Hij maakt graag naaktfoto's van haar. Hij wil orale en anale variaties. Haar aarzelingen en afwijzingen maken hem nog meer eisend.

Koen heeft als grootste (onmogelijk, paradoxaal) verlangen dat zij uit zichzelf – niet omdat hij het vraagt!- voor haarzelf zou genieten van seks. Dat ze uit zichzelf initiatief neemt. Dat ze uit zichzelf naar seksuele opwindning zou verlangen. Hij hoopt dat ze uit zichzelf die lingerie aantrekt en hem tot seks verleidt. (Dit verlangen wordt hier paradoxaal

genoemd omdat in de beleving van deze vrouw dit verlangen aankomt als een bevel voor een onmogelijke opdracht. Wie kan er nu zin hebben op bevel? Zijn verlangen is bij definitie onvervulbaar omdat hij perse wil dat ze uit zichzelf doet wat hij verlangt).

Lea reageert op zijn verlangen niet met een 'neen' maar met een: "Zie eens hoe ik eronder lijdt om met jou prettig te vrijen!" Dit vertolkt zich op bepaalde ogenblikken ook als ondragelijke chronische rugpijn of als pijn bij het vrijen.

Deze mensen hebben door hun omgang het seksuele verschil tussen hen beiden door de jaren heen enorm uitgebreid. Wat niet wil zeggen dat ze dit ook zo gewild hebben. Maar ze hebben er wel elk actief toe bijgedragen. Ze houden erg van elkaar. Ze hebben met elkaar de beste bedoelingen. Ze zijn in feite zeer veel over seks bezig. Ze bewerken steeds meer wat ze niet willen.

Ze komen er echter niet toe dit enorme verschil tussen hun beiden duidelijk te stellen. Doordat ze het niet erkennen wordt het steeds maar groter.

Koen denkt dat omdat seks voor hem opwindend is, dat voor haar toch ook zo *moet* zijn. Hij wil haar reduceren tot zijn wensen. Een liefgebaar van haar voor hem is (in zijn ogen) een seksueel gebaar! Hij neemt haar anders-zijn niet ernstig.

Lea denkt dat ze niet anders kan dan doen wat hij vraagt. Ze doet dat ook. Maar ze laat tegelijk doorschemeren hoe afkerig ze is. Zo trekt ze de sexy lingerie wel aan, maar zit erbij te huilen. Dat is iets wat hij absoluut niet wil en waar hij dan op zijn beurt onder lijdt.

De boodschap van Koen is: "Je moet spontaan met mij seks willen, niet omdat ik dat vraag, maar uit jezelf en voor jezelf, voor je eigen plezier! Je moet gelijk zijn aan mij. Je moet passen bij mij. Met mij een eenheid vormen".

De boodschap van Lea is "Ik kan niet neen zeggen op jouw wensen. Ik voeg me helemaal naar jouw wens en daardoor bewijs ik dat ik me niet echt kan voegen naar jouw wens, omdat ik niet kan kiezen" Ze zegt letterlijk "Maar nog liever val ik dood dan neen te zeggen". (Lea had reeds meer dan één suïcidepoging achter de rug met relationele betekenis).

Wat Lea duidelijk mist, is de capaciteit om 'neen' te zeggen. Daardoor precies kan ze tegenover hem ook geen "ja" zeggen.

Wat Koen mist is een echte vraag te kunnen stellen waarop een "neen" mag en kan komen. Hij eist immers in plaats van te vragen.

Koen en Lea kunnen het verschil inzake seksuele beleving tussen hen beiden niet zien, niet aanvaarden en dus ook niet oplossen. Door allebei te doen alsof er geen werkelijk onderscheid in seksueel verlangen is, leven ze ook in een soort ingebeelde eenheid. Ze 'passen' bij elkaar. Koen reduceert Lea tot diegene die hij wenst. Zij moet zijn wie hij wil. Lea reduceert zichzelf tot diegene die bij hem past en samenvalt met zijn wensen. Hij kan haar niet verleiden omdat hij onverschillig is voor haar anders-zijn. Hij kan door haar niet verleid worden omdat hij eisen stelt. Zij kan hem niet verleiden omdat hij geen plaats laat voor haar vrijheid.

Wat ten minste uit deze voorbeelden blijkt is dat in het seksuele niets eenvoudig is. Men merkt de complexiteit van de seksuele omgang. Seksualiteit blijkt zelden 'vanzelf', 'natuurlijk' of 'evident'. Seksuele omgang is risicovol. Seks is ook een gevecht!

De seksuele eenwording (fusie) is onmogelijk omdat er in het seksuele spel steeds twee onderscheiden personen betrokken zijn. Dit betekent twee onherleidbare bewustzijns, twee onherleidbare voorkeuren, enz. Dit betekent meestal ook twee geslachten, met elk een heel andere beleving van de seksualiteit. Voor de man is seks bijvoorbeeld meer coïtaal gebonden en wat makkelijker los te maken uit de algehele relatie. Voor de vrouw is seks veel meer relationeel gebonden en is het seksuele plezier meestal niet aan de coïtus gebonden. Seks voor hem is dus werkelijk iets anders dan wat seks is voor haar. Er zijn twee verschillende belevingen. Twee verschillende ritmes ook: één snellere en één tragere. Twee verschillende persoonlijke en seksuele geschiedenissen die samenkomen in deze seksuele omgang. Twee totaal verschillende inhouden van het woord 'seks'. Twee 'willen' die verschillend zijn. Twee 'ikken' die elk volkomen origineel zijn. (Het 'ik' zien we als de bron, de mogelijksvoorwaarde voor het maken van onderscheiden én van de digitale taal.) Twee personen die nooit in dezelfde mate op hetzelfde moment met dezelfde intensiteit seks met elkaar willen. Twee personen die nooit samenvallen in wat ze seksueel eigenlijk het liefst zouden willen. Wat de één geeft is nooit precies wat die ander graag wil krijgen, en omgekeerd. Er zijn steeds verschillen in voorkeuren, in tempo's, in domeinen van strelen, in de druk van het strelen, in de gewenste duur van het spel. Wie zich door een partner tot orgasme laat brengen, zal dat orgasme nooit krijgen wanneer hij of zij dat zelf wil, maar steeds vroeger of later.

Dit alles wordt ook goed geïllustreerd door het beschouwen van het nemen van initiatief voor seks. Er is er altijd één die eerst is, hoe dan ook. De ander komt erna.

Trouwens, als ze elkaar aankijken merken ze meteen dat de ander anders is en onderscheiden, een originele bron van betekenis. Daarom spreekt Schnarch (1997) over het 'O.O.O.': het open ogen orgasme, als teken van gedifferentieerde seksuele omgang.

Het voorbeeld van Koen en Lea was een goede illustratie hoe twee mensen die totaal onderscheiden zijn in hun seksueel beleven, niet in staat zijn dit verschil een plaats te geven. Ze zijn niet verschillig tegenover elkaar.

Hoe komt het dat onderzoekers zo weinig oog hebben voor het verschil tussen seksuele partners? Misschien komt het omdat velen de seksualiteit beschouwen als een soort taal. Seksualiteit wordt gezien als een analoge taal tussen twee partners. Wanneer we seks opvatten al een analoge taal dan gaat er van de seksuele omgang een suggestie uit van eenwording, van fusie.

Wat is die analoge taal? De analoge taal 'werkt' met hoeveelheden als teken (Bateson & Jackson, 1968). De analoge taal is een taal met afbeeldingen, waarin er tussen het betekende en het teken een direct verband bestaat. Het teken is de rechtstreekse afbeelding van het betekende. De analoge taal is een metaforische taal (Haley, 1977). Een erectie of het nat worden zijn bijvoorbeeld 'tekens' van seksuele opwinding en tegelijk 'onderdeel' van die seksuele opwinding. Ze vertolken de seksuele opwinding op een rechtstreekse wijze. De analoge taal is een taal die geen ontkenningen, geen logische functies en geen echte onderscheiden toelaat. Het is een taal die geen metacommunicatie over zichzelf bevat.

De analoge taal is de taal van het imaginaire, de taal van de dromen. De analoge taal is ook de taal van suggestie. Ze suggereert een seksuele eenwording. Maar de analoge taal is dikwijls dubbelzinnig en nooit volkomen eenduidig omdat ze suggereert en niet echt aanduidt. Het is met die analoge taal onmogelijk aan te geven dat dit *niet* dat is. Dat slechts dit *of* dat geldt. Een disjunctie is niet mogelijk. Geen ontkenning. Geen neen. Geen verschil. Onderscheiden maken blijkt niet mogelijk. Er blijft steeds een zekere dubbel- of meerzinnigheid.

Laten we dit even illustreren vanuit het seksuele domein. Wat 'zegt' een *erectieverlies*? Dat ik nu niet met jou wil? Dat *ik* nu niet met jou wil. Dat ik nu niet met *jou* wil? Dat ik nu niet met jou *wil*? Dat ik helemaal niet met jou wil? Of dat ik niet met jou *kan*? Dat jij mij overdondert? Dat we te dicht op elkaar leven? Dat mijn omgeving mijn zelfwaardegevoel heeft aangetast? Dat ik jou iets betaald wil zetten, zonder dat ik dat zelf goed beseft? Dat jij tekort schiet in je verleidings- of vrijersvaardigheden? Enzovoort.

Denken we ook aan het voorbeeld van Lea die wèl lingerie aantrekt en tegelijk zit te huilen. Wat betekent dat?

Analoog kan men niet zeggen: "Ik wil je geen seks met je". Daarvoor heeft men een andere taal nodig: de digitale taal, de verbale taal.

Verleiding als overbrugging van het seksuele verschil

Spreeken over seks

De echte vereniging komt pas nadat in het *spreeken* over seks het onderscheid is gesteld. We hebben het hier over het echte spreken, het ervarings- en gevoelsgebonden spreken over seks. Een spreken over seksuele gevoelens, wensen, vrezen. Een spreken dat volgt op de overschrijding van de innerlijke tegenstrijdigheden die in het streven van elke mens aanwezig zijn. Het innerlijk conflict dient opgelost te zijn. Een spreken dat dus volgt op de innerlijke bewustwording. Een spreken waarin men de eigen beleving van de seksualiteit aan een partner duidelijk maakt. In dat spreken over seks wordt het verschil in visie tussen de partners eerst gesteld. Wanneer het verschil scherp is gesteld, kan tot een overschrijding gekomen worden. Beide partners delen hier niet het spiegelbeeld van elkaars beleving. Er is geen identificatie. Ze vallen juist niet samen. Ze blijven elk volkomen origineel en werkelijk oorspronkelijk (anarchisch) in hun seksuele wensen.

Het spreken is gekenmerkt door de digitale taal. Dit is de taal met onderscheiden tekens (digits, cijfers of letters) die van elkaar onderscheiden zijn en die ook onderscheiden zijn van het betekende. Deze tekens bestaan uiteindelijk in de aan- of afwezigheid van iets. De digitale CD speler vertaalt het al of niet doorlaten van een stroom in muziek. Dit is ook de taal waarin de betekenissen bij conventie zijn vastgelegd. Er is hier geen rechtstreeks verband tussen het teken en het betekende, zoals dat het geval is in de analoge taal. Ieder teken heeft hier een specifieke betekenis. Dit is de taal van het werkelijke onderscheid. De taal die een verschil, verschil laat zijn. Een taal met de logische functies. Van het dit of dat. Van de ontkenning, van het werkelijke 'neen'. Van het scherp stellen van verhoudingen en onderscheiden. Het is de taal waarbinnen de logica mogelijk wordt. De taal van de 'verschilligheid'. Met 'verschilligheid' (Vansteenwegen, 2002) bedoelen we: het onderscheidingsvermogen, gevoelig zijn voor het verschil, het niet evident vinden van iets, in iets belang stellen of interesse hebben voor iets of iemand. Verschillig zijn is in staat zijn tot discriminatie; tot het maken van onderscheiden. De digitale taal is in die zin de taal waarin het verschil en het on-

derscheid gesteld kunnen worden.

Het spreken brengt onderscheiden aan het licht, of men dat wil of niet. Het spreken kan ontkenningen of relativeringen van mijn seksueel verlangen bevatten. Het spreken zal altijd duidelijk maken dat jij niet diegene bent die ik dacht dat je was. Het *echte* spreken brengt het anders zijn van de ander onvermijdelijk aan het licht.

Ook Lea uit het eerste voorbeeld weigerde het echte gesprek. Ze wou Koen niet tegenspreken. Het verschil niet ter sprake brengen.

Het spreken is de enige weg tot contact omdat het de enige wijze is om een onderscheid te stellen, te behouden en de overbruggen tegelijkertijd. Het onderscheid wordt dus niet weggemoffeld. Er wordt niet gedaan alsof het er niet was. Het blijft bestaan, het wordt 'geleden' en het wordt eventueel overbrugd in het begrip, het meevoelen en de verleiding.

Terug naar het voorbeeld: spreken is wat Koen en Lea zouden moeten kunnen... Kon zij maar van hem horen hoe hij seks precies beleeft. Kon hij maar van haar horen wat haar afkeer betekent, hoe die er gekomen is en welke diepe verlangens er onder schuilen!

Werkelijk meevoelen

Door het spreken komt men tot het *werkelijk meevoelen*, de kritische empathie, die er niet in bestaat dat ik voel wat jij voelt. Jouw seksuele gevoel is immers het mijne niet! Het onderscheid blijft! Maar die er wel in bestaat dat ik mijn kijk op seks kan loslaten om mij te verplaatsen in jouw beleving van seks. Dat ik leer mee te voelen met jou. Dat ik gewicht hecht aan jouw gevoel dat verschilt van het mijne. Dat ik jouw opwindning of afkeer leer zien. Werkelijk meevoelen is iets anders dan identiek hetzelfde voelen. Werkelijk meevoelen is beseffen hoe wat zich in de ander afspeelt gelijk én verschilt van wat er zich in mij afspeelt.

Verleiding

Zo komen we tot de *verleiding* in strikte zin. Pas vanuit die empathie krijgt de verleiding een kans. Wat is verleiding?

Historisch gezien heeft de term een negatieve betekenis. Hij komt uit de juridische wereld. Wanneer we de Britannica raadplegen, lezen we: Seduction: In law: the act of a man enticing (without the use of physical force) a previously chaste woman to consent into sexual intercourse. In broader usage, the term refers to any act of persuasion. Merk de zeer seksistische visie! Verleiding bestaat er uit dat een man een onschuldige vrouw iets seksueels aandoet!

Als we aannemen dat Wikipedia een gezondverstand visie vertolkt die algemeen geldig is, lezen we daar: Seduction: The process of deliberately enticing a person into an act. It can be used seriously or jokingly, frequently refers to sexual behavior and may refer to an act that the other may later regret and/or would normally not want to do. (Verleiding: het proces waarin men een persoon bewust aanzet tot een daad. Het kan ernstig of speels gebruikt worden en verwijst frequent naar een daad waarover de ander later spijt zou kunnen hebben of normaal gezien niet wenst te stellen) En verder: Sexual seduction most commonly refers to the use of sexual desire in order to persuade someone to change their behavior to meet the desires of the seducer. It is usually implied that the seducer is acting out of a motive other than love for the seducee, and the object of seduction would not ordinarily have engaged in such behavior. (Seksuele verleiding verwijst meestal naar het gebruik van het seksuele begeeren om iemand ertoe te brengen zijn gedrag te veranderen om de verlangens van de verleider tegemoet te komen. Meestal wordt aangenomen dat de verleider handelt vanuit een ander motief dan uit liefde voor degene die verleid wordt, en dat degene die verleid wordt gewoonlijk zo'n gedrag niet zou gesteld hebben.) Interessant is hier de idee dat de verleider de partner niet uit liefde verleidt.

Binnen de opvattingen over de menselijke territorialiteit zoals Bakker & Bakker-Rabdau (1973) die hebben beschreven en zoals die door ons werden toegepast op de partnerrelatie (Orathinkal & Vansteenwegen, 2006) leerden we de verleiding ook kennen als één van de bedekte trucs die mensen in relaties gebruiken om ongemerkt terrein van de partner af te nemen. Deze 'wapens' zijn volgens de auteurs negatief omdat ze de partner niet toelaten te beslissen of hij het terrein vrijwillig weg geeft. De partner zal dus vijandig worden. Volgens Bakker is 'verleiding' een niet gehouden overeenkomst, waarbij de één zegt: "Als jij dat doet, zal ik dat doen". Maar, nadat de ander zijn deel heeft gedaan, doet de eerste uiteindelijk zijn deel niet, en is de ander terrein kwijt.

Etymologisch is de 'ver-' in ver-leiden te zien als een beweging naar de spreker toe. Dus verleiden is etymologisch: naar mij toe leiden. Het Latijnse 'seducere' is dus letterlijk: naar mij toe leiden.

We vonden de term verleiding ook in de wetenschappelijke seksuologische literatuur. Hij staat vermeld als een fase in het circulaire model van de vrouwelijke seksuele respons van Whipple en Brash-McGreer (1997). Zij geven aan hoe plezier en voldoening gedurende de seksuele ervaring kunnen leiden tot de verleidingsfase van de volgende seksuele ervaring.

In dezelfde context vinden we de uitspraak dat "het vrouwelijke seksueel verlangen meer reactief is dan spontaan, bijvoorbeeld als een reactie op de seksuele belangstelling van de partner, eerder dan vanuit een spontane opwelling van haar eigen libido"(p. 5).

Seksuele verleiding is naar onze mening de partner zover brengen dat die zelf wil wat de verleider wil. Dit is niet eenvoudig omdat die partner inzake seks zelf niet echt meester is van alles wat er zich in hem/haar seksueel afspeelt! De lichamelijke seksuele reacties komen als het ware 'van zelf'. Fysiologische reacties hebben een stuk autonomie. Men ondergaat ze. Men is er geen meester van. Men kan ze niet beloven! Men kan niet beloven dat men opgewonden zal worden of dat men iets prettig zal vinden. Men *wordt* opgewonden. Men *vindt* iets prettig of niet. Over al deze fenomenen kan men niet onderhandelen omdat men ze niet in handen heeft.

In het voorbeeld lukt Koen man er niet in zijn vrouw zover te brengen dat ze 'uit zichzelf' wil wat hij wil. Hij legt het haar op en Lea laat het zich opleggen. Ze voelt zich verplicht! Ze is niet verleid.

Hier is de verleiding de enige weg. Hoe krijgt de één de ander zover dat deze verschijnselen die de ander zelf niet in handen heeft (de eigen seksuele lichamelijke reacties, het genieten van iets...), die ander toch overkomen? Dat die ander zin krijgt, opgewonden wordt, 'vanzelf' geniet uit zichzelf, enzovoort? In de verleiding gaat de partner niet alleen vrijwillig willen wat de verleider wil, maar zal zij/hij ook in het eigen lichaam de gewenste reacties vaststellen! En dan is er plaats voor waar gezamenlijk genot.

Zich laten verleiden is de andere kant van de medaille. De partner die verleid wordt, neemt ook actief deel aan de overbrugging van het verschil. Zich laten verleiden of signalen geven dat men verleid wil worden behoort evenzeer tot het spel van de verleiding! Iemand zover brengen dat die verleidend optreedt, is ook een actieve rol in het verleidingsproces.

We moeten het 'verleiden' hier onderscheiden van het zakelijke onderhandelen dat sommige gedragstherapeuten voor seksuele verschillen tussen partners hanteren. Dat is een 'iets voor iets' model dat seks bijna als een vorm van consumentisme binnen het samenleven ziet. Men ruilt tweemaal praten per week voor eenmaal seks per week! Terecht wordt dit voorstel van de 'blinde' gedragstherapeut door patiënten afgewezen!

Samen lichamenlijk seksueel reageren

Daarna komt het paar tot het samen lichamenlijk seksueel reageren, als resultaat van de verleiding. In die

seksuele omgang vallen we nooit samen. Maar we kunnen wel de wens uitdrukken samen te vallen en één te worden. Door het spreken met elkaar is die vereniging als intentie is wel mogelijk. We zijn er beiden op gericht. Maar in de werkelijkheid is nooit een volledige fusie.

Het verschil tussen een werkelijke vereniging en een fusie is dat er bij de werkelijke vereniging eerst een echt onderscheid moet geweest zijn, dat dan overschreden wordt. Het onderscheid blijft in zekere zin steeds bestaan: een vereniging is geen versmelting waarin de onderscheiden partijen uiteindelijk in het geheel verdwijnen. Met een partner seksueel omgaan is nog wat anders dan er zich compleet mee identificeren of er helemaal mee samenvallen! Het samenzijn van partners is nog wat anders dan een soort deeg waarin de ingrediënten onherroepelijk verdwijnen!

Enkele besluiten

Dit alles is een pleidooi voor de studie van de verleiding als sociaal seksuologisch/psychologisch fenomeen dat een onderdeel is van de seksuele omgang

1. Ondanks de schijn dat partners samenvallen, blijft er steeds een *verschil* tussen twee seksuele partners. De etymologie van het woord 'seks' geeft precies aan wat we hier hebben gesteld. Het woord seks komt van *secare* dat betekent doorsnijden, onderscheiden... Het woord betekent dus niet: binding, eenheid, samenvallen.

2. Het belangrijkste besluit is dat *verleiding één wijze is van omgaan met het seksuele verschil*. Onderzoekers (en soms ook therapeuten?) hebben daar te weinig aandacht voor. Onze stelling wordt dus: *er bestaat geen seks tussen twee partners zonder enige vorm van verleiding*. Seks met zijn tweeën is steeds ook resultaat van verleiding.

3. Zo komen we tot een reeks *wetenschappelijke seksuologische vragen*:

- Wat kunnen we wetenschappelijk zeggen over verleiding? Kunnen we daarover bijvoorbeeld iets leren vanuit sociale motiveringstechnieken of uit hypnose?
- Wat zijn de factoren die een verleiding kenmerken?
- Wat is het verschil tussen een onderhandeling en een verleiding? Wij maken de hypothese dat verleiding van belang is waar het overleg gaat over onvrijwillige elementen (fysiologisch reageren, iets prettig vinden)? En onderhandelen zou dan aangewezen zijn over de aspecten van seksualiteit die men wel in handen heeft (een tijdstip voor seks bepalen; aangeven hoe men gestreeld wil worden)? Dit heeft ook gevolgen voor therapie: waarover kan men koppels helpen onderhandelen en waarover niet?

- Zijn er fasen in het verleidingsproces te onderscheiden? Men zou bijvoorbeeld kunnen stellen dat in een eerste fase van verleiding men een intense band met de partner moet hebben (joining, empathie).

4. Ook voor de *seksuologische therapiepraktijk* heeft deze stelling gevolgen. Kunnen therapeuten hun cliënten leren elkaar te verleiden? Misschien zou men zich kunnen laten inspireren door de populaire Amerikaanse handboeken over hoe men vrienden maakt of hoe men kan flirten? Opdrachten die geen rekening houden met het seksuele verschil tussen partners moeten vermeden worden. Seks ruilen met praten, bijvoorbeeld.

5. Dit alles is een pleidooi voor het *wetenschappelijk onderzoek van de verleiding als sociaal seksuologisch/psychologisch fenomeen* dat een onderdeel is van de seksuele omgang. Wanneer we wetenschappelijk over seks spreken hebben we het meestal over de biologische aspecten van de seksualiteit. De scientists in de media reduceren seks (en al het menselijke) zelfs tot chemische processen. Seks zou eigenlijk-, uiteindelijk-, scheikunde zijn. Echte wetenschappers zullen deze fout nooit maken! Ze beseffen dat er verschillende perspectieven op de seksualiteit mogelijk zijn.

Een al te biologische of chemische opvatting van de seksualiteit blijkt geen plaats te laten voor de innerlijke tegenstellingen en de complexiteit van de menselijke persoon, noch voor de tegengestelde seksuele belangen van partners. Een al te 'evidente' opvatting van het seksuele samenzijn is er het gevolg van. Deze opvatting faciliteert de fusie-gedachte, maar heeft geen aandacht voor de werkelijke dynamiek van het seksuele.

'Vreemdgaan met de geliefde' (naar een formule van E. Stam) is een goede definitie van seksualiteit! Vreemdgaan wordt samenzijn (geen eenwording!) na de *verleiding* van de geliefde, die bij definitie anders, vreemd, verschillend is en blijft. De seksuele verleiding is een antwoord op het seksuele verschil.

Referenties

- Bakker, C., & Bakker-Rabdau, M.K. (1973). *No trespassing. Explorations in human territoriality*. San Francisco: Chandler & Sharp.
- Bateson, G., & Jackson, D. (1968). Some varieties of pathogenic organisation. In D. Jackson (Ed.), *Communication, family and marriage. Human communication*, volume I (pp. 200-215). Palo Alto: Science and Behavior Books
- Britannica:
<http://www.britannica.com/search?query=seduction&ct=&searchSubmit.x12&searchSubmit.y=12>.

- Godderis, J. (s.d.). persoonlijke mededeling.
- Haley, J. (1976). *Problem solving therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Orathinkal, J., & Vansteenwegen, A. (2006). Couples' conflicts: A territorial perspective. *Sexual and Relationship Therapy*, 21, 27-44.
- Schnarch, D. (1997). *Passionate marriage*. New York, Norton & Co.
- Vansteenwegen, A. (1995) Seks en communicatie: Over seksualiteit, ingebeelde eenheid en onderscheid. In: *Tussen lust en verlangen* (pp. 37-47). Hogeschool Nijmegen/Hogeschool Gelderland.
- Vansteenwegen, A. (2002) Vechten met de engel. Reflecties over betrokkenheid en 'verschilligheid'. *Streven*, 69, 579-586.
- Whipple, B., & Brash-McGeer, K. (1997). Management of female sexual dysfunction. In M.L. Sipski, & C.J. Alexander (Eds.), *Sexual dysfunction in People with disability and chronic illness* (pp 509-534) Gaithersburg, Aspen Publishers. Geciteerd in: ARHP Clinical proceedings, May, 2005, pp 5-6.
- Wikipedia: <http://en.wikipedia.org/wiki/seduction>.

Summary

Differentiation and seduction are essential elements in sexual interactions: a social-psychological approach.

A sexual relationship is only possible when the difference between the partners is respected. Sexual interactions are usually the result of a seduction wherein something happens to that difference between the partners. Seduction should be distinguished from a business-like negotiation because some autonomous bodily reactions are involved that cannot be object of negotiation. All sexual interactions comprehend seducing and being seduced.